

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนา สร้างสรรค์สังคมมนุษย์ ซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่องคู่กับความเจริญของมนุษย์ชาติมาช้านาน และการศึกษา คือกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ รวมถึงเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ในการที่จะพัฒนา ประเทศให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น ต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ทรัพยากรบุคคลจะมีประสิทธิภาพเพียงใดขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาในทุกๆระดับ จึงต้องได้รับการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาประเทศ

การจัดการประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดขึ้นสำหรับทุกคน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ค่านิยม สามารถคิดและแก้ปัญหา เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ดังกล่าว องค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยเอื้ออำนวยให้บังเกิดผลได้คือ หลักสูตร (กรมวิชาการ, 2533) หลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาที่สำคัญ หลักสูตรที่มีคุณภาพควรเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดี ที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม การใช้หลักสูตร คือ การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การแปลงหลักสูตรสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ และการสอนของครู (สมิตรี คุณานุกร, 2523) หลักสูตรเป็นโครงการหรือแนวทางในการให้การศึกษา ซึ่งรวมถึงการให้วิชาความรู้ การถ่ายทอดวัฒนธรรม การปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และการสร้างความเจริญเติบโตทางร่างกายหรืออีกนัยหนึ่งการให้การศึกษา คือ

การพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้านเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในทางที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ฉะนั้นความสำเร็จของการศึกษาจึงขึ้นอยู่กับหลักสูตรเป็นประการสำคัญ (สันต์ ธรรมบำรุง, 2525) สิ่งที่เหมาะสมมาเป็นหลักสูตรของประเทศจึงต้องทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้อง กับสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง จิตวิทยา และความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนสามารถยืดหยุ่นได้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น การใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ

ถึงแม้ว่าหลักสูตรจะได้รับการพัฒนาขึ้นมาอย่างไรและดีเลิศเพียงใดก็ตาม ถ้าการนำไปใช้ไม่มีประสิทธิภาพแล้ว ผลที่เกิดจากการปฏิบัติจะมีน้อยมาก การนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ครูและผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรตระหนัก และถือว่าหัวใจของการศึกษาก็คือ การใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง (ยุพดี มานะภักดี, 2533) ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทมากในการใช้หลักสูตรจะต้องศึกษาหลักสูตรให้ชัดเจนเพื่อที่จะจัดทำแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรได้ถูกต้อง การจัดสภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ และการจัดสิ่งเลื้อ้อ่านวยต่าง ๆ การจัดโครงการประเมินผลการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตร ตลอดจนการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523) ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้ที่สนใจ สนับสนุน และส่งเสริมครูให้ใช้หลักสูตรตามหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร ระเบียบการวัดและประเมินผล และการปฏิบัติตามเอกสารประกอบหลักสูตร การหาทางให้ครูได้ประชุมปรึกษาหารือและร่วมมือกันจัดทำแผนการสอน สื่อและอุปกรณ์การสอน เครื่องมือทดสอบ การวัดและประเมินผล ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูที่ตั้งใจใช้หลักสูตรได้ดี และจัดหาวิทยากรมาช่วยครูให้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (สัจด์ อุทรานันท์, 2528) และ การที่จะให้การใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีนั้น ผู้ที่มีส่วนสำคัญยิ่งอีกผู้หนึ่ง คือ ครูผู้สอน ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานการศึกษา ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง ตลอดจนทั้งหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างแจ่มชัด (องค์การ อินทรมพรรย์, 2524) ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญต่อความสำเร็จของหลักสูตร และผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการใช้หลักสูตรในระดับโรงเรียน คือ ผู้บริหารและครูผู้สอน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ได้กำหนดหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และเนื้อหาไว้ 5 กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (กรมวิชาการ, 2525) การดำเนินการใช้หลักสูตรที่ผ่านมาได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ติดตามและประเมินผล การใช้หลักสูตรเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง พบปัญหาต่าง ๆ เช่น หลักการและจุดหมายของหลักสูตรเป็นอุดมคติยากเกินไป ครูไม่สามารถแปลงให้เป็นการปฏิบัติจริงได้ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุโขทัย, 2527) ส่วนทางด้านเอกสารประกอบหลักสูตร พบว่า การจัดส่งเอกสารประกอบหลักสูตรถึงโรงเรียนไม่ทันกับการใช้ จำนวนที่จัดส่งมีไม่เพียงพอ เนื้อหากิจกรรมในแผนการสอน คู่มือครูไม่ชัดเจน และซับซ้อนยากแก่การปฏิบัติจริง ปัญหาที่เกิดจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร ไม่ได้ทำหน้าที่บริการการใช้หลักสูตรแก่ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดและประเมินผลและปัญหาที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมการสอนของครูพบว่า ครูไม่ได้เริ่มต้นที่หลักสูตรแม่บทก่อน เพราะทำความเข้าใจยาก จึงไปศึกษาที่แผนการสอน คู่มือครู เมื่อไม่เข้าใจ บางตอนก็ไม่สามารถจะขอคำแนะนำจากผู้อื่นได้ และครูมีภาระกิจอื่น มีชั่วโมงสอนมาก จึงไม่สามารถเตรียมการสอนได้ครบทุกครั้งที่ทำการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง และกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนขาดการฝึกฝนเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการเรียน (สุนน อมรวิวัฒน์ และ สมพงษ์ จิตระดับ, 2531) และกระบวนการของหลักสูตรยังขาดปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาคนให้มีความสามารถพึ่งตนเองและการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต (กรมวิชาการ, 2532)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันเป็นหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยมีจุดเน้นคือขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้รู้จักปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จัดการศึกษาให้ทันความก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคมสามารถพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพ ตลอดทั้งพัฒนาคุณภาพเด็กทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ เป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประเทศพัฒนาไปสู่ประเทศ

อุตสาหกรรม และเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากขึ้น ส่งเสริมให้คนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ คือ รู้และทำได้ตลอดทั้งได้พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรในบางส่วนที่ยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์ เช่นคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) และมีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ทำงานอย่างมีระบบและสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์กับสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตนและให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ คือ การพัฒนาตน การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนาสังคม อันจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหาและมีค่านิยมที่ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2534) ส่วนหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษาฉบับปรับปรุงไม่ได้เปลี่ยนแปลง แต่ปรับปรุงเพื่อให้ชัดเจนในการปฏิบัติอย่างยิ่ง กล่าวคือ หลักการของหลักสูตรได้เพิ่มเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อวางชน และจุดหมายของหลักสูตรได้ลดและปรับกระชับให้ชัดเจน เน้นแนวทางปฏิบัติจากเดิมซึ่งมีวัตถุประสงค์ย่อย ๆ 31 ข้อ เหลือ 8 ข้อ ดังนี้

1. มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออก เขียนได้ และคำนวณได้
2. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และความเปลี่ยนแปลงของสังคม
3. สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
4. สามารถวิเคราะห์สาเหตุ และเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผล
5. มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
6. มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
7. มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
8. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมในบ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม ตลอดจนอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศิลปะวัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ ด้าน

โครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานพื้นฐาน อาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มประสบการณ์พิเศษได้มีการปรับให้โรงเรียนมี โอกาสจัดกิจกรรมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น คือ สามารถจัดกิจกรรมได้ตามความสนใจของผู้เรียน และไม่นำผลมาเป็นเกณฑ์ตัดสินผลการเรียนแต่เป็นการวัด และประเมินผลเพื่อความก้าวหน้า จากการทำกิจกรรม (กรมวิชาการ, 2534)

จะเห็นได้ว่าหลักสูตรประถมศึกษา ได้มีการพัฒนาปรับปรุงมาโดยลำดับ แต่ก็ยังประสบ ปัญหามากมายและปัญหาส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในส่วนของขั้นตอนการนำไปใช้ (กรมวิชาการ, 2527) และการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการ บริหารหลักสูตร กระบวนการนิเทศ และกระบวนการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง การดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ทั้ง 5 กลุ่มประสบการณ์นั้น กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยเป็นกลุ่ม ประสบการณ์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกระดับชั้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาค่านิยม เจตคติ พฤติกรรม และบุคลิกภาพ เน้นการเป็นคนช่างคิดช่างทำและ ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ (กรมวิชาการ, 2533) และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้ความ เข้าใจ ในหลักการเกี่ยวกับความดีความงาม การรักษาสภาพกายและจิต มีความสามารถในการ วิเคราะห์วิจารณ์ แก้ปัญหา มีความสามารถในการแสดงออก สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความ เสียสละ สามัคคี มีวินัย ประหยัด ซื่อสัตย์ กตัญญู กตเวทิต์ รักการทำงาน เห็นคุณค่าของการ ออกกำลังกาย มีความสนใจแสวงหาความรู้และรูปแบบการทำงานใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ใช้ความรู้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อการทำงานและการดำรงชีวิตปรับปรุงตนเอง ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหา และพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองได้ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการสร้างเสริมลักษณะนิสัยของผู้เรียนตั้งแต่เยาว์วัยโดยใช้ กิจกรรมจริยศึกษา ศิลปศึกษา พลศึกษา ดนตรีนาฏศิลป์ ลูกเสือ เนตรนารี สุภาพชาย และ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ (กรมวิชาการ, 2532)

การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติของกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของผู้บริหารและครูผู้สอน ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควรและประสบปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ การใช้แผนการสอน ครูประสบปัญหา เกี่ยวกับความรู้ในเรื่องความรู้พื้นฐานของการสอนจริยศึกษาและวิถีการบูรณาการ ครูไม่มีทักษะ และความพร้อมที่จะทำตามหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และครูไม่มีทักษะความสามารถในการให้นักเรียนเข้ามามีบทบาทในการทำกิจกรรมเพื่อปลูกฝัง การสร้างเสริมลักษณะนิสัย (จินทนา ตั้งสุวรรณพานิช, 2524) และในเรื่องการบริหาร ผู้บริหารสนใจการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์น้อยเกินไป การจัดครูเข้าสอนไม่ได้ พิจารณาความสามารถของครู และการอบรมการใช้หลักสูตรไม่เพียงพอ การจัดการเรียน การสอนขาดคู่มือครู ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน แผนการสอนกำหนดกว้างเกินไป และครูแต่ละคน มีความสามารถไม่เท่ากันในการสอน ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยครูที่มีความสามารถในแต่ละด้านสูง (คารารัตน์ อุทัยพิศม์, 2523) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์นี้ ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญในแขนงวิชาต่าง ๆ เป็นอย่างดี แต่สภาพความเป็นจริงพบว่า ครูผู้สอนไม่สามารถสอนได้ครบทุกแขนงวิชา เพราะข้อจำกัดด้านการไม่มีความรู้ ความชำนาญในแขนงวิชาใดวิชาหนึ่ง จึงทำให้การเรียนการสอนในกลุ่มประสบการณ์นี้คือคุณภาพ ลงไป (ปรีชา นิพนธ์พิทยา, 2531) และด้านการจัดเวลาเรียน พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้เวลาสอน ไม่เต็มที่โดยใช้เวลาไปสอนกลุ่มทักษะ ซึ่งการที่ครูเน้นในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ อย่างเดียว และใช้เวลาของกลุ่มอื่นมาเพิ่มให้กับการเรียนทักษะนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของ หลักสูตร เพราะหลักสูตรไม่ได้เน้นเรื่องอ่านออกเขียนได้เท่านั้น ยังมุ่งเน้นคุณลักษณะนิสัยที่ดีด้วย (ปรีชา นิพนธ์พิทยา, 2534)

จากสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยดังกล่าว ส่งผลให้กรม วิชาการได้ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพความเปลี่ยนแปลง และสภาพของ การปฏิบัติตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น โดยมี การเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญ ดังนี้คือ

1. ปรับปรุงเรื่องที่ยื่นให้ข้อสงสัย โดยพิจารณาความซ้ำซ้อนของเรื่องที่ยื่น ซึ่งมีทั้ง ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ที่ซ้ำซ้อนกัน

2. ปรับทักษะให้ข้อสงสัยในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เพราะความถนัด และ ความพร้อมของเด็กยังมีน้อย จึงนำเนื้อหาสาระ จริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรีและ

นาฏศิลป์มาบูรณาการเข้าด้วยกันเป็นหน่วยรวม 10 หน่วยการเรียนรู้

3. ปรับจุดประสงค์ของหลักสูตรสร้างเสริมลักษณะนิสัยใหม่ โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ และตัดจุดประสงค์กิจกรรม จริยศึกษา ศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ ออกไปให้เหลือลง และปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะกับผู้ใช้เรียน

4. ปรับกิจกรรมสร้างนิสัยโดยใช้เวลาทั้งหมดไปสอนกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี สุภาพชาด และผู้นำเพื่อประโยชน์ เป็นกิจกรรมบังคับสำหรับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก คือ ได้ปรับโครงสร้างเนื้อหา จุดประสงค์ให้อยู่ในลักษณะบูรณาการเป็น 10 หน่วยการเรียนรู้ โดยมีคำอธิบายรายวิชาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา กิจกรรม และจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ปรากฏอยู่ในลักษณะบูรณาการกัน ให้ครูผู้สอนใช้วิธีสอนแบบผสมผสานเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ โดยใช้กระบวนการ คือ สร้างความตระหนัก กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการพัฒนาค่านิยม ฯลฯ แล้วแต่ความเหมาะสมกับกิจกรรม ซึ่งครูผู้สอนจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดมุ่งหมายปลายทาง จุดประสงค์ย่อย เนื้อหา และกิจกรรมออกมาจัดทำแนวการสอนให้สัมพันธ์กับการแบ่งคาบเวลาในแต่ละหน่วย จัดทำแผนการสอน เขียนจุดประสงค์ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ของหลักสูตรการจัดกิจกรรมต้องสอดคล้องกับทักษะกระบวนการต่าง ๆ และให้ครอบคลุมทุกแขนงวิชาในกลุ่มประสบการณ์ รวมทั้งการวัดและประเมินผลต้องให้เกิดการบูรณาการกันมากที่สุดโดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมตามจุดประสงค์ทั้งด้านพุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย จึงจะเป็นการสร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนทุก ๆ ด้าน และสามารถเลือกกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ใดมาสอนก่อนก็ได้ตามแต่ความเหมาะสมกับเหตุการณ์ และสภาพแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534)

กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่จัดการศึกษาส่วนท้องถิ่นในระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียน 427 โรงเรียน ในเขตพื้นที่ 36 เขต และมีข้อจำกัดในเรื่องของการจัดการศึกษา ดังนี้

1. ระบบการบริหารงานซ้ำซ้อน โดยหน่วยงานรัฐบาลซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการรับแจ้ง และส่งเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากอำนาจตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 กำหนดให้อำนาจการรับแจ้งเด็กเข้าเรียนเป็นของคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นส่วนที่ไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการ ส่วนกรุงเทพมหานครซึ่งมีความพร้อมในทุกด้านได้รับมอบหมายให้ศึกษาธิการเขตเป็นผู้รับแจ้ง และดำเนินการส่งเด็กเข้าเรียนเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เท่านั้น ทำให้ยังมีเด็กตกสำรวจ อาจจะเป็นช่องว่างให้เด็กไม่ได้เข้าเรียน

2. สภาพภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด ซึ่งประกอบด้วยประชาชนหลากหลายอาชีพ และมีฐานะแตกต่างกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทั้งในสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิดช่องว่างระหว่างบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันก่อให้เกิดปัญหา เช่น ในการรับเด็ก ไม่สามารถที่จะคัดเลือกเด็กเข้าเรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ เหมือนกับโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ โดยจะต้องรับเด็กที่เหลือจากสังกัดอื่น ๆ ซึ่งส่วนมากมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และเป็นเด็กที่ขาดความพร้อมทางการเรียน ทำให้จัดการเรียนการสอนค่อนข้างยากลำบากเพราะจะต้องให้การส่งเสริมช่วยเหลือควบคู่ไปด้วย (กองวิชาการ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2533) และสถานที่ตั้งของโรงเรียนส่วนมากอาศัยที่ดินของวัดหรือศาสนสถานอื่น ๆ ทำให้ไม่สามารถขยายพื้นที่บริเวณโรงเรียนออกได้ เมื่อเทียบกับปริมาณนักเรียนจึงทำให้ขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียนไม่เป็นไปตามมาตรฐาน จึงไม่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดที่นั่งเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยของพลเมือง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนแต่ละโรงเรียน ทำให้การใช้สถานที่อาคารเรียนได้รับความกระทบกระเทือนโดยโรงเรียนในเขตชั้นใน มีจำนวนนักเรียนลดลงก่อให้เกิดสภาพการเหลื่อมล้ำในด้านอาคารเรียน และโรงเรียนในเขตชั้นนอกบางแห่งเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดสภาพการขาดแคลนอาคารเรียนและขนาดของโรงเรียนภายในเขต และระหว่างเขตมีความแตกต่างกันมาก ทำให้ความหนาแน่นของนักเรียนในบางพื้นที่ไม่เหมาะสมกับขนาดของโรงเรียน ประกอบกับที่ตั้งของโรงเรียนในบางพื้นที่เป็นที่น้ำท่วมขัง ทำให้การเดินทางไม่สะดวกสบายในบางฤดูกาลและบางโรงเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น ตั้งอยู่ใกล้บ่อนการพนัน แหล่งโสเภณี

ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีภาพลักษณ์เป็นโรงเรียนระดับต่ำกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น ๆ (สำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร, 2530)

3. คุณภาพการจัดการเรียนการสอนพบปัญหาการเข้าชั้นของนักเรียนมีอัตราค่อนข้างสูงกว่าสังกัดอื่น โดยในที่สุดท้ายของแผนฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2534) มีเป้าหมายให้เหลือร้อยละ 6 แต่จากสถิติตั้งแต่ปี 2530, 2531, 2532, และ 2534 มีอัตราการเข้าชั้นร้อยละ 8.01, 8.37, 7.83 และ 7.86 ตามลำดับ และจากการรายงานการจัดการศึกษา ปี 2533 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เฉลี่ยร้อยละ 72.50, 66.82, 61.52, 62.49, 62.98 และ 73.18 ตามลำดับ (กองวิชาการ สำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร, 2533) และอัตราการเข้าชั้นของนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ในการศึกษา 2533 เฉลี่ยร้อยละ 16.92, 7.58, 5.54, 5.73, 7.41 และ 4.11 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับทุกระดับชั้นแล้ว อัตราการเข้าชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะมีมากที่สุดถึงร้อยละ 16.92 และรองลงไปคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ร้อยละ 7.58 (กองวิชาการ สำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร, 2534) และจากการรายงานผลการประเมินความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2534 ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 พบว่าในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั้ง 36 สำนักงานเขตนั้น พบว่า สำนักงานเขตที่จัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยได้ประสบผลสำเร็จในระดับน่าพอใจร้อยละ 60 ขึ้นไป จำนวน 23 สำนักงานเขต อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 40-59 จำนวน 12 สำนักงานเขต และระดับน้อยกว่าร้อยละ 40 จำนวน 1 สำนักงานเขต และเกณฑ์การผ่านสมรรถภาพพื้นฐานทางการเรียน ในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย อยู่ในระดับน้อยมีอยู่ถึง 2 สมรรถภาพ คือ สมรรถภาพที่ 7 ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับพลศึกษา และสมรรถภาพที่ 9 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลูกเสือ-เนตรนารี (กองวิชาการ สำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร, 2535) จากข้อมูลเบื้องต้นทำให้ทราบว่าสภาพการใช้หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครยังมีปัญหาอยู่อีกมาก ประกอบกับหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ปรับปรุงลักษณะโครงสร้าง เนื้อหาสาระเป็นแบบบูรณาการมากขึ้น กรุงเทพมหานครได้ประกาศให้

โรงเรียนในสังกัดดำเนินการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง โดยเริ่มในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2534 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2535 และจากการที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนกลุ่มเสริมลักษณะนิสัยได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา แนวการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุงจากวิทยากรของกรมวิชาการ และของกรุงเทพมหานคร และได้ศึกษาติดตามผลการใช้หลักสูตรของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนที่โรงเรียนและโรงเรียนใกล้เคียงในกลุ่มมา โดยตลอด รวมถึงได้สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบกลุ่มประสบการณ์หลายท่าน ได้พบข้อมูลที่น่าสนใจต่อการศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง เช่น การวางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมเอกสารหลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การจัดกิจกรรมตามแนวทางของหลักสูตร การจัดหาสื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล และการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร ประกอบกับหลักสูตรฉบับปรับปรุงได้ประกาศใช้ทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2534 เป็นปีแรก ยังไม่มีหน่วยงานใดทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ จากการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและสภาพการใช้หลักสูตรของกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรของกรุงเทพมหานครว่ามีสภาพการดำเนินงานอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคที่แท้จริงอะไรบ้าง ผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงประจักษ์ต่อหน่วยงานที่สังกัดมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรและหาแนวทางแก้ไข ให้ความช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนพัฒนาครูผู้สอนในการนำหลักสูตรไปใช้ และผู้มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลให้การจัดการประถมศึกษาบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและนโยบายของการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 36 สำนักงานเขต จำนวน 427 โรงเรียน

2. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรในงานวิจัยนี้ครอบคลุมเฉพาะกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ซึ่งประกาศใช้ในปีการศึกษา 2534 เท่านั้น และมุ่งศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

- 2.1 การแปลงหลักสูตรสู่การสอน ซึ่งได้แก่ การวางแผนการใช้หลักสูตร
- 2.2 การจัดปัจจัยสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยด้าน

ต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การเตรียมบุคลากร
 - 2) การจัดทำเอกสารคู่มือประกอบหลักสูตร
 - 3) การจัดสื่อและวัสดุอุปกรณ์
 - 4) การจัดอาคารสถานที่และแหล่งวิทยาการ
 - 5) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 6) การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร
 - 7) การประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร
- 2.3 การจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้
- 1) การเตรียมการสอน
 - 2) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

- 3) การใช้สื่อและอุปกรณ์
- 4) การวัดและประเมินผล
- 5) การสอนซ่อมเสริม

3. การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จะศึกษาเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เท่านั้น เพราะผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นผู้นำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

สภาพความแตกต่างเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน ความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนและของครูผู้สอนไม่เป็นปัญหาต่อการตอบจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ถือว่าเป็นข้อมูลที่ตอบตามสภาพความเป็นจริงและเชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการใช้หลักสูตร หมายถึง ลักษณะของการปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านการแปลงหลักสูตรสู่การสอน การจัดปัจจัยสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

การแปลงหลักสูตรสู่การสอน หมายถึง การจัดทำรายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการใช้หลักสูตรสู่การสอน ได้แก่ การวางแผนการใช้หลักสูตร กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2

การจัดปัจจัยสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้หลักสูตร หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งเอื้อต่าง ๆ เพื่อการใช้หลักสูตร ได้แก่ การเตรียมบุคลากร การจัดทำเอกสารคู่มือประกอบการใช้หลักสูตร การจัดสื่อและวัสดุอุปกรณ์การสอน การจัดอาคารสถานที่และแหล่ง

วิทยาการ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและการ
ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล และการสอนซ่อมเสริมกลุ่มสร้างเสริม
ลักษณะนิสัยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่จัดให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย
ของหลักสูตร

ปัญหาการใช้หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการจัดกิจกรรมการใช้
หลักสูตร ในด้านการแปลงหลักสูตรสู่การสอน การจัดปัจจัยสภาพแวดล้อมเพื่อการใช้หลักสูตร
และการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้การใช้หลักสูตรไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 หมายถึง หลักสูตรประถมศึกษา
พุทธศักราช 2521 ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงในปี พ.ศ. 2533 และ
ประกาศใช้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2534 และประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา
2535

กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ตามโครงสร้างของหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่มีโครงสร้างเป็นหน่วยการเรียน
โดยบูรณาการแขนงวิชาวิทยาศาสตร์ ศิลปะศึกษา พลศึกษา ดนตรีและนาฏศิลป์ มี 10 หน่วยการเรียน
รวมทั้งกิจกรรมลูกเสือ สุภาพชาด เนตรนารี และผู้บำเพ็ญประโยชน์

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายบริหาร ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ
หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ หรือผู้ปฏิบัติราชการแทน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ทำการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถม-
ศึกษาปีที่ 1 และ 2 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2533) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร วารสาร หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เอกสารประกอบหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเข้าร่วมอบรม สัมมนาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ศึกษาฐานโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร และสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 2,840 คน สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) แล้วเทียบอัตราส่วนตามขนาดของโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 621 คน
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกตตามขอบข่ายเนื้อหาที่กำหนด นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย จำนวน 8 ท่านตรวจสอบ เสนอแนะเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ความตรงตามเนื้อหา และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ต่อจากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวนกลุ่มละ 50 คน โดยใช้เทคนิค 25 % กลุ่มสูงและกลุ่มต่ำนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำข้อมูลที่เป็นแบบกำหนดค่าตอบให้ นำมาหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) นำมาหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกต นำมาแจกแจงความถี่ และจัดระบบข้อมูล ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปเป็นความเรียง
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพความเป็นจริงและปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
2. ได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ในการบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
3. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสำนักงานการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียน ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพครูผู้สอนและการจัดอบรมครูผู้สอนในการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยในระดับชั้นต่อ ๆ ไป